

LBRIS

We know  
books

DOINA RUȘTI

# ZOGRU

**Doina Ruști** a scris romane cu miză socială puternică, apreciate de critica literară, traduse și premiate, între care cele mai cunoscute sunt *Fantoma din moară* (2008), *Lizoanca* (2009), *Zogru* (2006), dar și trilogia fanariotă, compusă din *Manuscrisul fanariot* (2015), *Mâța Vinerii* (2017) și *Homeric* (2019). Cel mai recent roman al său este *Paturi oculte* (2020), urmat de un volum de povestiri: *Ciudățeniile amoroase din Bucureștiul fanariot* (2022).

Traduse în peste 15 limbi, inclusiv în chineză, scrierile sale s-au bucurat de exegeze și de recenzii laudative în numeroase publicații internaționale. Printre cele mai recente traduceri se numără ediția a doua a romanului *Lomino rosso* (2021, Roma), *The Book of Perilous Dishes* (2022, Londra), *Zogru* (2022, Marsilia).

Printre altele, a primit Premiul pentru Proză al Uniunii Scriitorilor din România (2008) și Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române (2009).

Doina Ruști coordonează colecția Biblioteca de Proză Contemporană, la Editura Litera, este scenaristă și ține cursuri de scriere creativă la Universitatea din București.

Ediția a III-a, revizuită

Prefață de Raluca Andreescu

**LITERA**  
București

mai recent proiect al său se leagă în mod ironic de Vlad Țepeș, ale cărui rămășițe pretinde că le-a găsit.

Asemenea lumii balcanice care i-a dat naștere Zogru-ul Doinei Ruști trăiește la granița dintre mitul tradițional est-european și cultura populară occidentală, pe care o parodiază și o întărește în același timp. Vampirul neobișnuit este inocent în abordarea vieții, a oamenilor și a situațiilor. El este uimit de ura și de corupția care trăiesc în spațiile pe care le locuiește și consternat că e nevoit să ucidă. Cum spunem și în alt studiu<sup>1</sup>, Zogru nu este un observator din exterior, ci un martor ocular intern, hiperactiv, cufundat în istoria națională și profund conectat la originile sale. Aparent o personalitate atipică și complicată, rămâne totuși o efigie autohtonă, legat fiind de sângele și de teritoriul cu care se identifică.

Raluca ANDREESCU

Fragmente din studiul *A Pilgrim Through Mortal Blood: A Post-Communist Rewriting of the Western Vampire*, 2011.

1

Nu-i rămânea decât să-l aștepte pe Andrei Ionescu. Era mulțumit și nemulțumit, nerăbdător și totodată dornic să se pregătească pentru întâlnire. Voia să fie ceva memorabil, să capete satisfacția de care avea atâta nevoie. Niciodată nu-și imaginase că va ajunge până aici, că își va pierde până-ntr-atâta cumpătul și mai ales optimismul care îl ținuse atâtea veacuri la suprafață.

Trecuseră multe peste el, încât aproape că nu-și mai amintea starea de la început, de detașare, de curiozitate, pulsul adevărat al dorințelor de atunci.

Ieșise din leagănul cald al pământului într-o zi de primăvară, în Săptămâna Mare a anului 1460. Nu știa bine ce se întâmplă și nici nu știa în ce lume intră, simțea doar un impuls năprasnic să părăsească locul cald, în care picotise multă vreme, mângâiat de un abur umed și atât de înmiresmat. Fără vreo idee, a sărit înainte, atras irezistibil, fără să știe că avea să dea de cea mai fermecată față a lumii.

În primul moment totul i s-a arătat violet. Era în mijlocul unui câmp, dar el vedea iarba și pădurea din depărtare, și copacul din față, și chiar pe

<sup>1</sup> „Studies in Gothic Fiction”, Zittaw Press, 2011

LIBRIS | We know books

omul de sub el, totul învăluit în culoarea intensă care l-a făcut să rămână câțva timp incremenit de fascinație. În special omul de sub copac îl uimea peste măsură. Îi auzea bătăile inimii, îi vedea chipul mișcându-se, aproape licărind în mai multe puncte, și simțea cum se revarsă spre el valuri de unde, în ritmul unei melodii care-l umplea de tristețe.

Acesta a fost primul contact cu Pampu, de care a rămas apoi legat, fizic și sufletește, și pe care și acum, când îl așteaptă pe Andrei Ionescu, încă și-l mai amintește ca pe cea mai apropiată ființă, ca pe fratele lui drag.

În inima lui Pampu însă, apariția sa n-a stârnit niciun fel de interes, niciodată. Pentru el nu existau decât întâmplările lumii lui, rememorate tihnit, sub dudul din marginea drumului. Fusese dincolo de pădure, să ducă un ied la niște rude mai sărace ale spătarului, iar acum trebuia să se întoarcă la curte, unde îl așteptau alte treburi. Sufla într-un fluier mic și-și freca spinarea de scoarța uscată a copacului, iar mintea îi era plină de gânduri, multe fire încâlcite, care duceau toate spre Ghighina, fata spătarului Gongea. Nu se gândea la ea ca la o iubită, ci ca la o ființă frumoasă, către care își ridicase ochii accidental. Pampu era argat de curte, oăcheș, viu și deschis, respectuos și învățat cu de toate. În acel moment avea 25 de ani.

Cum stătea cu spatele sprijinit de trunchiul copacului, a văzut țâșnind din pământ un fuior

subțirel de lumină, verde, care stătea în fața lui, drept ca o lumânare. De parcă lumina soarelui ar fi lins firul ierbii. Un timp a rămas cu privirea lipită de el, dar nu după mult a continuat să se gândească la ale lui, fără să mai dea vreo importanță firicelului de lumină, subțire ca o coadă de cireașă. Apoi l-a văzut cum se unduiește spre el, lent, ca un cordon fin, lungindu-se pe toată distanța, de cinci metri întregi.

În dreptul lui s-a oprit o secundă, apoi s-a aruncat fulgerător. De-aici încolo, are numai amintirile sale, fără Pampu.

Își aduce aminte vâna gâtului încordată, bucuria, sângele fierbinte. Cuprins de un entuziasm nemărginit, alerga prin vene, punând stăpânire pe un teritoriu primitiv și stimulat. A trecut prin inimă, s-a lăsat strâns și răsucit de bătăile ei, apoi a ieșit în același periplu nebunesc pe alte canale, până când a ajuns din nou de unde plecase. A străpuns iarăși carotida, ieșind puțin lângă locul de intrare, la timp ca să prindă fâșia îngustă, care se furișă fâlfâind. Contactul cu propriul corp a fost o nebunie. Nu-și imaginase că prin mișcarea asta circulară poate să atingă un stadiu atât de înalt de fericire. Era acum ca un cerc mototolit, ca un continuum care se mișca amețitor prin cotloanele ființei lui Pampu, în timp ce acesta stătea rezemat de trunchiul dudului, cu ochii pierduți în zare, cu gâtul roșu, contractat și pătat de un strop verde, abia vizibil. Era stăpânul

**LIBRIS** We know

acestui om și plutea cu mintea amorțită, fără dorințe.

Pe urmă s-a moleșit tot și-a căzut înăuntru, tobindu-se, știind dintr-odată toată istoria și toate gândurile lui Pampu. Vedea cu ochii minții întâmplări și gesturi, îi înțelegea viața și bucuriile, simțea chiar și groaza care îl cuprinsese pe Pampu în momentul în care îi săgeta gâtul. Era el, dar era în același timp și omul care făcuse popas sub dud. Îi intrase în sânge, îl umpluse pe dinăuntru, iar acum vedea cu ochii lui, simțea ceea ce atingea pielea lui.

Acesta a fost un moment pe care l-a ținut minte cu toate detaliile, de-a lungul întregii vieți. A deschis ochii și l-a izbit miracolul. Nimic din ceea ce văzuse înainte nu mai era așa. Lumea s-a deschis într-o mie de culori, iar fiecare părticică a ei i se deslușea acum: iarba mărunță și bătută, cărarea îngustă care ducea în sat, pădurea din zare, cerul deasupra și fluierul mic din mâinile lui Pampu, care erau acum mâinile lui. Pe gât îi apărușeră două puncte mici, dureroase – orificiile prin care se strecurase înăuntru și pe unde ieșise să-și regăsească partea rămasă afară.

S-a ridicat într-un târziu, împins de gândul că întârziase cam mult, deși la conac îl aștepta treabă multă, ca de obicei. Era ciudat cât de repede preluase impulsurile lui Pampu și cât de conștiincios se gândea să le ducă la îndeplinire. A luat-o pe cărarea alburie, spre Comoșteni, care pe atunci se numea

Coteni, la conacul spătarului Gongea. Știa în amănunt tot drumul și se mira în același timp de tot ceea ce vedea.

Totuși, în acele prime săptămâni nu s-a gândit niciodată la Pampu ca la o victimă. Știa că îl luase în stăpânire, dar nicidecum nu se punea în situația lui. Se simțea ca un musafir răsfățat ori ca un turist în vacanță.

Primele zile au trecut repede, cu mărunțișuri: voia să vadă, voia să știe tot. Iar curiozitatea lui a stârnit suspiciune în jur. În plus, înțepăturile de pe gât au început să se inflameze și să arate ca două boabe roșii de piper.

De cum a deschis poarta conacului, a dat de belele. În fața grajdului erau câțiva argați care tocmai terminaseră de țesălat caii, între ei, și Ioniță, un băietan enervant, care obișnuia să-l strige de departe, ori de câte ori îl vedea: Pampule-blegule, ce mai faci, neneacule?

Îi era total antipatic puștiul bubos, cu gura mare, și de fiecare dată când îl vedea, îi venea să-l strângă de gât ca să-l împiedice să vorbească. Totuși, nu-și pusese niciodată mintea cu el. Zâmbea, dădea din cap dezaprobator și mergea mai departe. Atunci însă când noul Pampu a intrat pe porțița dinspre grajduri, de cum a dat cu ochii de Ioniță Bubosu, a simțit nevoia inexplicabilă de a-i închide gura pe loc, înainte să-și fi terminat întrebarea. Totul s-a petrecut repede și surprinzător. Pampu a intrat,

LIBRIS We know  
 s-a uitat spre fața bubosului și din doi pași a fost lângă el. L-a prins de gât cu o singură mână, iar când terminase prima parte a întrebării, l-a ridicat într-o secundă și l-a aruncat în zidul grajdului ca pe-un mototol rufos, inutil. Imediat și-a dat seama că făcuse ceva ce nu trebuia. Avea în mod vag un sentiment de regret, dar era în aceeași măsură satisfăcut. Băieții de la grajduri tăceau uluiți, iar Ioniță zăcea, căzut pe-o parte, roșu, cu buza de sus mușcată.

Din momentul acela locul lui Pampu la curtea spătarului a fost altul. În câteva zile a devenit pentru servitorime subiectul de bârfe numărul 1. Li se părea schimbat, posedat, pentru că nimic din omul binevoitor dinainte nu se mai vedea. Noul Pampu rânjea insolent. Nu-i mai ardea de treabă și nici vorbă să mai stea la ordinele cuiva. Era ca un stăpân pe moșie, iar dacă cineva i-ar fi stat în cale, l-ar fi doborât cu o singură palmă.

În plus, pe gât se vedeau două răni urâte, ca doi colți de vampir.

## 2

Dintre toate, noaptea, prima lui noapte la conac, a răsturnat totul. Încă de cu seară începuse un vânticel pervers de aprilie, iar când a venit noaptea și-a dat seama că lada pe care urma să se culce era lângă fereastră, toate celelalte paturi fiind ocupate. Dintre

toți, Iscru se lăfăia lângă sobă, ceea ce-l făcuse să nu stea pe gânduri. S-a ridicat și-a luat-o spre el. Se vedea proiectat pe pereți ca o namilă neagră, ceea ce îl făcea să se simtă puternic. Ajuns lângă cup-tor, a luat cu amândouă mâinile lada pe care dormea Iscru și-a mutat-o binișor lângă ușă. Ca pe-un scaun, fără efort, fără să privească în jur. Cât timp își făcuse culcușul în locul cel bun, nimeni n-a scos nicio vorbă. Buimăcit, Iscru s-a strecurat afară, iar în liniștea care căzuse în cameră, unul dintre băieți a-nceput să-i vorbească în șoaptă, laudându-i puterile. Era clar că vechiului Pampu îi era simpatic acest băiat de la curtea găinilor, pe care îl chema Mărineci. Ascultându-l, își dădea seama că, în ochii acestuia, Pampu se schimbase, era altul. Fusese până în acel moment, al întâlnirii fatale, un om îndatoritor, gata să facă tot ceea ce nu le plăcea celorlalți, din care motiv le era tuturor simpatic, dar așa cum îți este drag un cățel. Nimeni nu se gândise la el ca la un adversar. Iar acum, tăcerea lui senină, gesturile neașteptate și mai ales forța cu care îl ridicase pe Iscru, toate acestea îi făceau să se uite cu teamă la el. Cu toate acestea, îi plăcea noua situație și simțea că și Pampu este satisfăcut.

Nu după mult, Iscru s-a întors cu mai-marele curții, un matracuc încrunțat, pe nume Mașcatu. Dintr-o privire și-a dat seama că nou-venitul era un stăpân nemilos, care trebuia pus la punct. Pur și simplu s-a ridicat de pe ladă sub impulsul

obișnuinței, îndreptându-se spre vătaf, care îi pune întrebări, și i-a ras un pumn între ochi. Omul a căzut în nesimțire peste trupul firav al lui Iscru, iar în încăperea s-a lăsat o liniște absolută.

Ceea ce i se păruse neobișnuit era valul de căldură care i se ridicase în creier. Era năvălit de un sentiment necunoscut, de o părere de rău și, cu gesturi hotărâte, se grăbise să-l ridice pe omul lovit. Dar nu știa ce să facă mai departe. S-a uitat spre Mărineci, iar acesta părea împietrit. Pe fereastră aluneca lumina albă, de lună, se vedeau umbrele depărtate ale unei tufe de liliac. Ceilalți băieți nici nu respirau.

În cele din urmă îl rezemase pe Mașcatu de zid, iar pe Iscru l-a așezat cu grijă pe lada pusă acum lângă ușa. Restul nopții s-a cufundat în somn.

În zorii zilei, când deja curtea forfotea de glăsuri și de mișcare, odaia grajdului rămăsese pustie. Pampu s-a trezit ca omul care-a dormit bine.

Mai întâi a luat-o prin livada înflorită, apoi a coborât la râu, atras de focurile din prund. Erau acolo câteva zeci de fete care răscoleau apa cu găleți argintate. Trecuse apoi pe la bucătărie și mâncase un blid mare de linte bătută. Bucătărele se uitau la el înmărmurite de spaimă. Își dădea seama că trebuie să spună ceva, dar nu-i venea nimic, nu știa ce. La un moment dat, le zâmbise, iar ele deveniseră dintr-odată mai prietenoase, îl întrebaseră dacă nu mai vrea și o bucată de pâine, iar Savetina i-a adus

un șervet de bumbac, brodat cu flori roșii. Pampu a zâmbit iar și s-a strecurat afară cu eleganță, dar, fără să vrea, a scos ușa din balamale. O femeie țipase. Ce putea să mai facă? A pus ușa cu grijă alături și a dispărut, fără țintă. De lângă șopron, Iscru îl privea senin și intimidat, încât pe fostul Pampu l-a lovit un val de vinovăție.

N-a mai făcut ceva memorabil până în momentul în care a avut prima întâlnire în viu cu Ghighina și a vorbit pentru prima oară. A fost ca a doua naștere, își mai amintește încă bucuria care pulsa în fiecare cuvânt.

Slugile alergau cu brațele pline de rămurele spre cuptorul mare din curte, iar soarele strălucea alb, când fata l-a strigat din foișorul de lângă drum. Știa că și el aprindea adeseori focul, dar cum nimeni, nici măcar vătaful, nu-i spunea să facă ceva, Pampu privea cerul cu uluire, pironit în mijlocul unei curți agitate.

Apariția Ghighinei i-a stârnit imediat interesul. Știa cine este, știa ce înseamnă pentru vechiul Pampu și tocmai de aceea s-a îndreptat iute spre foișorul înalt, din care Ghighina își agita brațele.

Fiica spătarului împlinea 17 ani în primăvara aceea, de Sfântul Gheorghe, iar preocuparea ei cea mai mare era rochia de Paște, la care lucrase mai bine de o lună, terminând-o în Joia Mare. Pri-mise tocmai de la Sighișoara o stofă moale, de un albastru-închis, și-și croise o rochie împodobită cu